

Kopja Informali ta' Sentenza

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI**

Seduta tas-27 ta' Mejju, 2005

Citazzjoni Numru. 1864/1999/1

Kawza fil-lista: 24

**Jesmond Tonna
Vs**

**Galdes & Mamo Limited f' isimha proprju u ghan-nom
u in rapprezentanza tas-socjeta' estera Royal
International Insurance Holdings Limited u b'ordni tal-
Qorti tas-26 ta' Frar 2003 l-isem "Galdes & Mamo
Limited" gie sostitwit b' "Gasamamo Insurance
Agency Limited"**

Il-Qorti,

Rat l-att tac-citazzjoni li permezz tieghu l-attur ippremetta u talab hekk:

Peress illi fl-4 ta' Gunju 1999 l-attur assigura trukkk tal-marka ERF Axle Andartic bin-numru tar-registrazzjoni DBE 582 mas-socjeta' konvenuta ghal habta ta' nofsinhar neqsin ghaxra ta' filghodu (11.50 a.m.) wara li l-attur

Kopja Informali ta' Sentenza

ffirma d-dokumenti kollha fl-ufficcju ta' l-agent tas-socjeta' konvenuta, Victor Cordina, li accettat li tassikurah;

Peress illi fl-istess gurnata jigifieri fl-4 ta' Gunju 1999 ghal habta ta' nofsinhar u ghoxrin ta' wara nofsinhar (12.20 p.m.) l-attur kellu incident awtomobilistiku fi Triq Sta. Margerita, San Gwann, fejn l-vettura hawn fuq imsemmija kienet involuta, kif jidher mir-rapport tal-pulizija hawn anness u mmarkat bhala Dok. A;

Peress illi abbusivament u illegalment is-socjeta' konvenuta ghamlet il-hin li l-attur assigura l-vettura in kwistjoni ghas-siegħa neqsin ghaxra ta' wara nofsinhar (12.50 p.m.), siegħa wara li attwalment giet iffirmata l-polza ta' assigurazzjoni bin-numru 34680 513 DBE 582 u anki wara li sar l-incidenti (Dok. B);

Peress illi li hu evidenti li dan l-agir abusiv sar mill-konvenut biex jeludi l-obbigi kontrattwali tieghu;

Peress illi li m'ghandux ikun hemm dubbju li l-attur kien diga kopert b'assigurazzjoni mal-konvenut fil-hin li sar l-incident;

Peress illi s-socjeta' konvenuta qegħda tirrifjuta milli tonera l-polza ta' l-assigurazzjoni fil-konfront ta' l-attur;

Tghid ghalhekk is-socjeta' konvenuta il-ghaliex għar-ragunijiet premessi m'ghandhomx minn din il-Qorti:

1. tiddeciedi illi l-polza ta' assigurazzjoni bin-numru 34680 513 DBE 582 hija valida skond il-ligi mill-4 ta' Gunju 1999 mill-nofsinhar neqsin ghaxra (11.50 a.m.) ta' filghodu u konsegwentement,

2. tordna sabiex tonera l-polza ta' assigurazzjoni bin-numru 34680 513 DBE 582.

Bl-ispejjes kontra l-konvenut ingunt ghas-subizzjoni.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tas-socjeta' konvenuta li biha eccepjet:

1. Preliminarjament hemm lok għall-korrezzjoni stante li s-socjeta' Galdes and Mamo Limited m'ghadiex tezisti u l-portfolio tagħha gie assunt mis-socjeta' GasanMamo Insurance Agency Limited bhala agenti tas-socjeta' estera CGU Insurance plc;

2. Illi t-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jigu michuda bl-ispejjes kontra tieghu stante illi fil-hin tal-incident in kwistjoni u cioe fl-4 ta' Gunju, 1999, f'12:20 p.m., l-attur ma kienx kopert b'polza ta' assikurazzjoni mahruga mis-socjeta' attrici, liema polza ta' assikurazzjoni nharget mis-socjeta' attrici f'12:50 p.m. u cioe' nofs siegha wara li sehh l-incident, hekk kif ser jigi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet;
Rat l-atti kollha tal-kawza;
Semghet il-provi bil-gurament;
Ikkunsidrat;

Illi l-proceduri odjerni jirrigwarda incident awtomobilistiku li sehh fl-4 ta' Gunju 1999 fi Triq Sta.Margerita f' San Gwan għal habta ta' 12.00 pm meta truck [bowser] registrat bin-numru DBE 582, misjuq mill-konvenut, zviluppa difett mekkaniku fis-sistema tal-breaks u baqa' niezel in-nizla bir-rizultat li kkaguna hsarat f' diversi vetturi, kif ukoll f' parapett ta' dar.

Fl-affidavit tieghu l-attur spjega li dak in-nhar huwa kellu t-truck ipparkjat barra d-dar tieghu, u ried jagħmel manuvra fis-sens li jirrivversa t-truck u jipparkjah bil-quddiem go għalqa adjacenti mad-dar tieghu. Waqt li huwa kien qed jagħmel din il-manuvra "ma hassejtx il-breaks bil-konsegwenza li bdejt niezel in-nizla fit-triq Meta rrealizzajt li ma kellhix breaks li kienu qed jiffunzjonaw u pprovajt diversi drabi, hadt id-decizjoni biex naqbez il-barra mill-vettura."¹ Rizultat ta' dan it-truck baqa' niezel wahda u kaxkar diversi karrozzi sakemm spicca mahbut ma' parapett ta' dar.

¹ Affidavit – fol.26

Illi meta sussegwentement mar jaghmel il-claim mas-socjeta' konvenuta, dina rrifjutat li taccetta l-claim in bazi ghal-fatt sostnut minnha li fil-hin tal-incident t-truck in kwistjoni ma kienx ghadu assikurat maghha. Din hija l-vertenza principali bejn il-partijiet li tiffirma s-substrat ta' dan il-kaz; u cioe' jekk il-polza ta' l-assikurazzjoni li tezisti fuq il-vettura in kwistjoni kienitx gja fis-sehh fil-hin ta' l-incident.

Il-versjoni tal-fatti moghtija mill-attur, u li fuqhom qed jibbaza it-talbiet tieghu, hija fis-sens li dak in-nhar 4 ta' Gunju 1999 ghal hbata ta' 11.50 am, qabel ma kien ser juza l-imsemmi truck, huwa mar ghand Victor Cordina, is-sub agent tal-kumpanija konvenuta biex jassikura l-vettura. Intliet il-proposal form fis-sens li tnizzel li l-perijodu tal-kopertura li kellhu jibda jiddekorri mill-"04.06.1999 Time 12.50 am/pm." Ma hux konstestat li din il-proposal form tikkontjeni dawn id-dettalji u lanqas li giet iffirmata kemm mill-attur kif ukoll mill-imsemmi Victor Cordina.²

Il-kontestazzjoni tirisjedi dwar il-hin li fiha saret l-assikurazzjoni, u allura l-mument li din bdiet tiddekorri. L-attur minn naha tieghu jsostni li fil-fatt huwa kien mar ghand Victor Cordina fil-11.50 am u ffirmat l-proposal form u kkonsenja c-cheque tal-premium lill-istess; filwaqt li s-socjeta' konvenuta sostnuta mix-xhieda kategorika ta' Victor Cordina ssostni li l-hin meta gie assikurat l-attur kien dak indikat fuq il-proposal form u cioe' 12.50 [pm]. Ghalhekk l-attur qed isostni li Victor Cordina nizzel il-hin zbaljat fuq il-formola biex is-socejta' konvenuti teludi l-obbligi kontrattwali taghha.

Illi l-attur jispjega ulterjorment li peress li huwa kellhu diversi vetturi assikurati permezz ta' dan is-sub agent, huwa kien jafdah; u dak in-inhar qabel ma ddecieda li jsuq it-truck kien mar ghandu biex jassikura l-vettura. L-attur jghid hekk: " jiena ffirmajt il-karti ta' l-insurance li Victor Cordina kien taghni biex niffirma u hallejthom mieghu

² Fol.89

jiena staqsejtu specificament minn meta l-insurance tal-vettura kellha tibda tghodd u hu qalli 'mill-lum il-bower hija inxurajata.'³ Dan skond l-attur kien ghal habta tal-11.50 am. Sussegwentement mar lura d-dar, saq il-bowser u sehh l-incident kif fuq indikat.

Illi Victor Cordina fix-xhieda tieghu spjega li dak in-nhar, kif jaghmel is-soltu kiel fl-12.00 pm u wara, mar jistrieħ. Kif kien qed jistrieħ, "donni smajt qampiena u donni ma smajthiex" u, ghalkemm inizjalment ma kienx ser jiftah il-bieb, iddecieda li jiftah u kif ghamel hekk sab lill-attur. Dan kien fis-12.50 pm. Dan ix-xhud kompla jispjega li huwa nizzel fuq il-proposal form dan il-hin peress li kien f' dan il-hin li beda jkellmu l-attur u talbu biex jassikuralu t-truck. Ix-xhud jghid li, ghalkemm uhud mid-dettalji indikati fuq il-proposal form tnizzlu minnu wara li giet iffirmata, huwa kien kategoriku fl-asserzjoni tieghu li n-numru ta' registrazzjoni tal-vettura, id-data, u l-hin tnizzlu dak il-hin stess quddiem l-attur u qabel ma dan iffirma l-proposal form. Huwa spjega li dawn id-dettalji kienu importanti peress li dan kien "new business" u ghalhekk kellu jitrasmettihom minghajr dewmien lis-socjeta' assikuratrici. Dak il-hin wkoll giet redatta minnu l-cover note⁴ fejn ukoll indika l-hin indikat fil-proposal form. Victor Cordina jkompli jghid li peress li kienu lahqu saru 1.00 pm meta cempel lis-socjeta' kovnenuta biex jitrasmetti l-assikurazzjoni ta' l-attur irrispondiet l-answering machine peress li dak il-hin l-impjegati jkunu bil-break.

Illi minn dan jirrizulta li sabiex l-attur jirnexxi fl-azzjoni tieghu jehtieg li jipprova [1] li l-hin li hu mar ghand l-imsemmi Victor Cordina kien fil-fatt fil-11.50 am, u mhux siegha wara fil-12.50 kif sostnut minn Cordina; u [2] li l-hin indikat fil-proposal form iffirmata mill-istess attur kien indikat erroneament, volontarjament jew involontarjament mill-istess Cordina.

In tema legali jigi osservat li huwa principju assodat fil-gurisprudenza li f' kaz ta' zewg verzjonijiet

³ Fol.26

⁴ Fol.84

diametrikalment opposti u li jkunu plawsibbli jew possibbli dan jiffavorixxi l-konvenuti in bazi ghal principju li onus probanti incumbit ei qui dicit non ei qui negat.⁵ Huwa l-attur li jrid jipprova l-fatti minnu premissi u allegati ficcitazzjoni. Mill-banda l-ohra pero', il-grad ta' prova rikjest fil-kamp civili, b'differenza minn dak kriminali fejn il-ligi tesigi li l-prova tal-htija ghandha tirrizulta minghajr dubju rajonevoli, fil-kamp civili huwa bizzzejed li jkun hemm certezza morali f' mohh il-gudikant. Din c-certezza morali rikjesta f' kawzi civili hija l-effett tal-bilanc tal-probabilitajiet.⁶ Mera possibilita' mhijex sufficienti biex tirradika r-responsabilita' civili.

Gie osservat ukoll li "Il-konflitt fil-provi huma haga li l-Qrati jridu minn dejjem ikun lesti ghalha. Il-Qorti ghandha tezamina jekk xi wahda miz-zewg versjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibilita' u speċjalment dawk tal-konsistenza u verosimiljanza, ghandhiex teskludi lill-ohra, anke fuq il-bilanc tal-probabilitajiet u tal-preponderanza tal-provi, ghax dawn, f' kawzi civili, huma generalment sufficienti ghall-konvinciment tal-gudikant"⁷

Fil-kaz in disamina huma opportuni s-segwentu konsiderazzjonijiet:

[1] Illi, ghalkemm l-attur jsostni li l-incident sehh fl-12.20 pm kif indikat fir-rapport tal-pulizija, il-Qorti tosserva li mill-provi jirrizulta sodisfacentement provat li l-incident fil-fatt sehh ghal habta tal-12.00 pm. Dan jinsab konfermat mill-Avukatessa Dottor Claudia Vella u konfortata mix-xhieda ta' l-Avukat Dottor Geroge Said.

Fl-affidavit taghha Dr.Claudia Vella spjegat li waqt li hija kienet qeda tistudja fil-kamra taghha, ghal "xi 12.00 pm" hija semghet hoss qawwi, mal-ewwel harset mit-tieqa u rat il-bowser mahbut. Hija harget immedjatament u rat lill-attur inkwetat jaghti b' idejh fuq wiccu. Wara xi 20 minuta bdew jingemghu n-nies u din ix-xhud indunat li l-attur ma

⁵ App.Inf.*Anthony Camilleri vs Maurice Cauchi et* – 22 ta' Novembru 2002

⁶ App.Civ. *Paul Vassallo et vs Carmelo Pace*[1986] Vol.LXX.II.144

⁷ ⁷ Prim.Awla [MCC] *Carmelo Farrugia vs Rokku Farrugia* – 24.11.1966

kienx prezenti. Hi spjegat li hi u missierha fittew lill-attur peress li riedu jkellmuh fuq l-assikurazzjoni “u kien b’ hekk li ndunajna li Jesmond Tonna kien telaq minn fuq il-post.” Il-pulizija waslu xi siegha wara l-habta f’ xi 1.00 pm. “Wara li [dawn] kienu kellmu lil kulhadd, fittxew lil Jesmond Tonna, billi saqsew b’ lehen gholi minn kien qed isuq il-bowser. Dak il-hin Jesmond Tonna kien prezenti u identifika ruhu mal-pulizija, pero’ nispecifica li kien ghadda xi hin mhux hazin bejn meta kienu waslu l-pulizija sakemm kienu lahqqu kelmu lill kulhadd, nikkalkola bejn wiehed u iehor xi tletin [30] minuta.”⁸

Illi l-Qorti wara ezami akkurat tax-xhieda hija propensa li taccetta bhala korretta l-versjoni moghtija minn din ix-xhud fl-affidavit taghha, u senjatement li l-incident seh ghal habta tal-12.00 pm u mhux ghal habta tal-12.20 pm kif allegat mill-attur u kif indikat fir-rapport tal-pulizija li waslu fuq il-post fitt wara 1.00 pm u gabu l-informazzjoni minn nies li kienu fuq il-post, inkluz l-attur.⁹

[2] Illi mill-provi rrizulta assodat li f’ xi hin wara l-incident l-attur ma kienx fuq il-post. Dan il-fattur idghajjed it-tesi tal-attur. Minn naha tieghu l-attur, korroborat minn missieru, jsostni li kien mar id-dar jiehu café’ minhabba li kellu xokk fuqu, filwaqt li t-tesi konvenuta hija fis-sens li fil-frattemp dana nizel il-Gzira ghand Victor Cordina u ghamel l-assikurazzjoni tal-vettura.

Illi l-attur isostni li mhuwiex possibbli u mhiex kredibbli t-tesi konvenuta li f’ dak il-hin, bix-xokk li kellu fuqu dana nizel ghand Cordina u ghamel il-polza, kemm minhabba x-xokk li kellu fuqu kif ukoll minhabba li t-toroq minn fejn ried jghaddi kienu frekwentati mit-traffiku. F’ dan ir-rigward il-Qorti, tosserva li, ghalkemm irrizulta provat li l-attur kellu xokk fuqu rizultat tal-akkadut, minn naha l-ohra kien hemm trapass taz-zmien sufficjenti biex lil dan iwasluh ghand Cordina u jerga’ lura, tenut kont li l-incident seh ghal habta ta’ 12.00 pm u hu wasal ghand Victor Cordina fl-12.50 pm kif indikat fuq il-polza – cioe’ kwazi ghaddiet

⁸ Fol.117

⁹ Deposizzjoni Ps.621 Pierre Calleja

siegha. Fil-fehma tal-Qorti kien hemm zmien sufficjenti sabiex l-attur jikkalma almenu esternament u jmur, jew jiehdub, ghand Cordina fid-dar tieghu l-Gzira¹⁰ Skond Victor Cordina l-attur dam ghandu xi 20 minuta [li jwasslu sa xi 1.10 pm] u rega' wasal fuq il-post ta' l-incident qabel is-1.30 pm b' hekk meta sejhulu l-pulizija f' dak il-hin huwa kien prezenti. Il-Qorti hija tal-fehma li dawn il-konsiderazzjoni fattwali jimminaw u jdghajfu t-tesi ta' l-attur.

L-attur isostni li bil-qata' li kellu fuqu ma kienx possibbli li dana jmur ghand Victor Cordina li minn naha tieghu kkonferma li meta dan gie ghandu l-attur kien jidher normali. F' dan ir-rigward jerga' jigi ribadit li kien hemm certu spazju ta' zmien [kwazi siegha] bejn l-incident u l-hin li wasal ghand Victor Cordina. Inoltre, il-fatt li dana kellu qata' fuqu ma jfissirx necessarjament li dina kienet tidher esternament siegha wara; u dan apparti l-konsiderazzjoni li l-attur kien jaf li jekk ma kienx ser jirnexxilu jassikura l-vettur kien ser jkun responsabbli tal-hsarat kbar kagjonati, u ghalhekk kellu kull interess li jagixxi, anke bi sforz, ta' bniedem normali. In fine, l-asserzjoni ta' Victor Cordina li skond hu l-attur deher normali, ma tikkostitwixxi prova defenittiva li dana dak il-hin fil-fatt ma kienx ghatu bil-qata' go fih.

[3] Illi t-tesi ta' l-attur tkompli tiddghajjed u ssib ostaklu serju li jimpedixxi s-success taghha, fid-dawl tal-konsiderazzjoni li l-proposal form hija ffirmata minnu. Ghalkemm huwa jsostni li ghand Victor Cordina huwa ffirmata l-karti, tah ic-cheque u telaq. Din il-versjoni ssib skontra fix-xhieda konsistenti u kategorika ta' l-istess Victor Cordina li, ghalkemm accetta li certu dettalji gew mnizzla minnu wara, sostna li d-dettal tal-hin u tal-gurnata u tan-nurmu tal-vettura, gew mnizzla dak il-hin meta l-atur iffirma l-proposal form.

Fi kliem l-istess Victor Cordina: "Jien ha nghidlek meta nimla new business, jigifieri xoghol gdid, naghmel il-hin u

¹⁰ Il-Qorti hija familjari mal-inhawi u mat-toroq li jaghtu minn San Gwann ghal St. Albert Street Gzira.

d-data ezatta, tghidli kif taf, naf ghax inhares lejn l-arlogg ghax norqod u nqum bih l-arlogg. Qed tifhem, u zgur li ghamiltu qed tifhem. Jiddispjacini ghal Mr.Tonna imma l-fatti, fatti.”¹¹

Il-Qorti tosserva li ma hemm xejn x' jindika li dan ix-xhud ma kienx qed jghid il-verita'.

L-oneru ta' dak allegat mill-attur u cioe' li Victor Cordina nizzel il-hin zbaljat, tirisjedi fuq l-attur li ghandu jipprova l-kaz tieghu, mhux in bazi ta' mera possibilita' izda almenu fuq bilanc ragjonevoli ta' probabilitajiet; u kif fuq indikat id-dubju f' kaz ta' versjonijiet opposti, ghandu jffavorixxi linnaha konvenuta u mhux lill-attur li qed jghamel l-allegazzjoni. Jigi osservat ukoll li d-differenza fil-hin bejn dak sostnut mill-attur u dak sostnut u mnizzel minn Cordina, mhix differenza zghira izda addirittura wahda ta' siegħa.

In fine hija opportuna l-osservazzjoni li, ghalkemm huwa veru li fil-kummerc tinbet certu fiducja bejn persuni li jinnegozjaw flimkien, anki f' kaz bhal dan bejn persuna li ghandha negozju u l-persuna li tiehu hsieb l-assikurazzjoni tal-vetturi tieghu, izda legalment tibqa' valida l-konsiderazzjoni legali li l-kontraenti huma marbutin bil-kontenut tad-dokumenti li huma jkun iffirma – salv f' kaz ta' provi kuntrarji li jkun cari u manifestament accettabbli - stante li hawn si tratta ta' prova skritta u konkreta.

Dan premess u kkunsidrat il-Qorti hija tal-fehma li l-attur ma jrnexxielux jipprova l-kaz tieghu sodisfacentement skond il-ligi, u ghalhekk it-talbiet attrici ma jistghux jigu milqugħa.

Għal dawn il-motivi tiddeciedi billi tichad it-talbiet attrici, blipejjez.

¹¹ Fol.134

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----